

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

ȚIGĂNEȘTIUL DE ALTĂDATĂ (POSTUL CRĂCIUNULUI DIN PERIOADA INTERBELICĂ)

Elena BUICĂ

Modernitatea zilelor noastre nu lasă ca viiturile memoriei să-mi anuleze plăcerea de a gusta resorturile interne ale frumuseții satului de odinioară, ale ritualurilor, ale fondului arhaic și să gust din franchețea relatărilor în graiul popular, revenind la ele ca la un izvor de apă vie.

Mai zilele trecute a fost lăsată secului pentru postul Crăciunului. În această perioadă, oamenii desfășoară activitatea mai mult în casă. Spiritul vieții de familie câștigă un farmec în plus. Dacă ești interesat să cunoști specificul unei comunități, aceasta este una din cele mai semnificative perioade din an.

Femeilor le sfârâiau degetele îndrugând bumbac, cânepă sau lână, nevedeau și țesau velințe, pânzeturii, macate, adeseori în multe și complicate ițe. Modelele circulau de la una la alta și după propria imaginație mai adăugau câte ceva ca să acopere nevoia de frumos după preferință. Datorită priceperii lor, obțineau culori în diferite nuanțe folosind numai plante sau unele coji de copaci. Imaginația, bunul gust, inventivitatea ieșeau în evidență, mai ales în cusăturile iilor. Maramele de borangic țesute de femei te făceau să ai o reținere înainte de a le atinge frumusețea și finețea, ca să nu strici ceva din delicatețea asemănătoare aripilor de înger. Din mâinile femeilor ieșea toată îmbrăcămintea familiei, de la tors,

țesut, croit, vopsit și pus la punct, căci pe atunci domina o industrie casnică. Stamba și america au apărut mult mai târziu, odată cu apariția micilor comercianți care și-au deschis prăvălii prin sate.

Bărbații ajutau și ei la instalarea războiului de țesut, ba chiar mai umpleau suveicile sau îndeplineau o parte din treburile casei care, în mod obișnuit, reveneau femeii. Făceau focul pe vatră și puneau ceaunul cu apă pe pirostii, ca să facă nevasta mămăligă, ștergeau sticlele lămpilor și le umpleau cu gaz, curățau feștila lămpii, aduceau paie sau coceni în tindă și încălzeau soba, pe lângă treaba lui obișnuită de a îngriji vitele, păsările și animalele din curte sau alte treburi care se cereau făcute afară. Unii desfășurau îndeletniciri manuale, împleteau papornițe, coșuri de nuiiele, răchită, din foi de porumb, învățându-i și pe copii acest meșteșug. Se ocupau și de educația acestora, îi supravegheau sau îi ajutau la lecții, îi antrenau în diferite jocuri de inteligență, cum este dezlegarea problemei-cheie cu capra, lupul și varza, sau probleme care aveau câte un clenci izvorât din substanța cuvintelor: „*Dacă un curcan stă cu un picior pe malul românesc și cu unul pe malul bulgăresc al Dunării și face un ou, al cui e oul, al românilor sau al bulgarilor?*”. Cine nu dădea răspunsul corect: „*Curcanul nu face ou!*”, adică nu „s-a prins”, era luat în răs pentru lipsa de istețime. Jucau țintarul, numit și moară, cu boabe de porumb și de fasole, le dădeau învățături și povețe, le spuneau proverbe, zicători, le recitau balade, le spuneau întâmplări, obiceiuri sau povești, spuse cu cuvinte simple, dar îmbrăcate în veșminte spirituale. Cei înzestrați cu daruri muzicale le cântau din fluiet sau ocarină, îi învățau cântece.

Poveștile erau adeseori inventate de ei, plecând de la întâmplări adevărate și alunecând spre fantastic sau întâmplări nemaiauzite, anunțate de: „*Stați să vă spun ce țărășenie s-a întâmplat...*”. Am cunoscut țărani care știau datele istoriei cu mare exactitate sau cunoșteau harta lumii ca pe o hartă a satului. Era mult basm, multă poezie și dragoste în pacea intimă a familiei. Odaia cu miros de rufe spălate cu apă de ploaie sau provenită din zăpadă și uscate în bătaia vântului ori în gerul iernii, cu ștergare puse la icoane, cu candelă aprinsă și cu mănunchiul de busuioc care îmbălsăma casa, cu ferestrele cu gutui coapte, te îmbia la pace sufletească și la împăcare. Se închinau cu fața spre răsărit, făcându-și semnul crucii înainte de a începe masa și când o terminau, iar înainte de a începe pâinea, femeia făcea de trei ori semnul crucii cu cuțitul pe pâine. Am văzut sfințenia din timpul mesei, mâncând cumpătat, cu un fel de religiozitate, păstrând neabătut niște reguli de bună-cuviință primite din moși-strămoși.

Am și acum în urechi sfaturi desprinse din lumea esențelor pe care părinții le dădeau copiilor, conform modului de viață de atunci: „*Dacă te duci la cineva în casă și auzi că femeia curăță tuciul de mămăligă, tu să pleci acasă, fiindcă ei se pregătesc de masă.*” sau: „*Pe unde treci, să dai bună ziua omului, să nu-ți zică: «Bună ziua căciulă, că stăpânul n-are gură.»*”, ori: „*la te uită cum trece asta de-a-mboulea pe drum.*”, „*Când trece popa prin fața casei, tu să te ridici în picioare și să spui – săru-mâna, părinte!*”, „*Să nu minți, că îți taie popa limba!*”.

Și astăzi, ca și atunci, dacă se nimerește să intre cineva în casă în timp ce familia se află la masă, imediat este poftit scuzându-se: „*Poftiți să mâncați cu noi și să ne iertați, știți, așa e la noi la țară*”. Intrând în casa țaranului de odinioară, plecai cu sufletul încărcat cu multe învățăminte de viață, dar știu că, peste tot în lume și oricând, au fost și suferințe de tot felul, dar eu am ales acest minunat buchet de frumuseți născute în lumina simplității și a curățeniei sufletești care pot deveni un fel de icoană de închinat în multe momente ale vieții noastre. Sunt imagini care ne amintesc că viața poate fi mai frumoasă și să ne străduim să o trăim frumos. Fără lumină în suflet, zorile degeaba ne mai bat în ferestre.

Elena BUICĂ
Pickering, Toronto, Canada
decembrie 2023